מהדורה למורה – הקמצן – דף תרגול (רגיל)

דף תרגול על הקומדיה "הקמצן" של מולייר: הדמויות והקשרים ביניהן, מהלך העלילה, אמצעים קומיים (חזרה, הגזמה, אי־הבנה, היפוך) וסאטירה. מתאים אחרי לימוד המחזה והקטעים באתר; אפשר לעבוד בקבוצות בחלק ב׳.

מסלול רגיל: הגרסה הרגילה: כל הפריטים. מומלץ 30–40 דקות, אפשר לחלק לשני שיעורים.

מפתח תשובות

#	שאלה	תשובה / כיוון
1	מה הנימוק שהרפגון חוזר עליו שוב ושוב?	א – "בלי נדוניה!"
2	מי הוא באמת המלווה בריבית שקלאנט מנסה ללוות ממנו?	ב – הרפגון, אביו
3	מה התפקידים של ז׳אק בבית הרפגון?	ב – טבח ועגלון
4	מי גונב את תיבת הכסף מן הגן?	ג – לה פלש, משרתו של קלאנט
5	הרפגון רוצה לשאת לאישה את מריאן, הנערה שבנו אוהב.	נכון
6	בסוף המחזה הרפגון נעשה נדיב ומשלם על שתי החתונות.	לא נכון – אנסלם משלם על הכול, והרפגון נשאר מאושר עם תיבתו.
7	ואלר נכנס לבית הרפגון כמנהל משק הבית כדי להיות קרוב לאליז.	נכון
8	בסוף המחזה מתגלה שאנסלם הוא ___ האבוד של ואלר ומריאן.	אביהם
9	התאימו בין הדמות לבין מי שהיא אוהבת או מה שהיא רוצה.	1–ג, 2–ב, 3–ה, 4–א, 5–ד
10	סדרו את אירועי המחזה לפי הסדר (1–5).	הסדר הנכון: א → ד → ג → ה → ב

#	שאלה	תשובה / כיוון
11	מיינו כל רגע במחזה לאמצעי הקומי שהוא מדגים.	חזרה: "בלי נדוניה!" שוב ושוב | הגזמה: "אני מת, אני קבור!" על אובדן הכסף, הרפגון תופס את זרועו שלו כאילו היא של הגנב | אי־הבנה: הרפגון מדבר על התיבה, וואלר בטוח שמדובר באליז | היפוך: "לחיות כדי לאכול" במקום "לאכול כדי לחיות", הבן מגלה שאביו הקמצן הוא המלווה הנצלן
12	מדוע הרפגון הוא דמות שטוחה וסטטית (דמות טיפוסית)? הביאו פרט אחד מהסוף.	הוא בנוי סביב תכונה אחת – קמצנות – ואינו משתנה: גם בסוף הוא מסכים לחתונות רק בתנאי שאנסלם ישלם, ונשאר מאושר עם התיבה.
13	על מה צוחק המחזה? הסבירו מהי הסאטירה ב"הקמצן" בעזרת דוגמה אחת.	ביקורת על אהבת הכסף שגוברת על אהבה ומשפחה. דוגמה: אב שמוכן להשיא את בתו לאיש מבוגר רק כי הוא לוקח אותה "בלי נדוניה".
14	בחרו בסצנת אי־ההבנה (התיבה מול אליז). הסבירו למה הקהל צוחק בה.	הקהל יודע ששתי הדמויות מדברות על דברים שונים, והן לא יודעות; כל משפט מתאים גם לכסף וגם לאהבה – הפער והעליונות של הקהל יוצרים צחוק.
15	כתבו סצנה קומית קצרה (7–9 שורות) שבה הרפגון מנסה לחסוך בהכנת הסעודה לכבוד מריאן, וז׳אק מתווכח איתו. שלבו לפחות שני אמצעים קומיים (חזרה, הגזמה, אי־הבנה או היפוך) וסמנו אותם.	קריטריונים: צורת מחזה (שם הדובר לפני כל שורה, הוראות במה בסוגריים); נאמנות לדמויות (הרפגון קמצן וחשדן, ז׳אק ישר וגלוי לב); שני אמצעים קומיים מסומנים ומשולבים היטב; סיום קומי; לשון תקינה.

כרטיס יציאה – כיוון

1. דמות שמגלמת תכונה אחת בקיצוניות – הרפגון, הקמצן. 2. תשובה אישית עם שם אמצעי ודוגמה נכונה. 3. למשל: הצחוק בקומדיה מבקר חולשה אנושית.

לוודא

- שמות הדמויות לפי התרגום שבכיתה (הרפגון/הַרְפָּגוֹן, ז׳אק/מאסטר ז׳אק).
- סכום הכסף בתיבה – עשרת אלפים מטבעות זהב, לפי המקור.

הדף מתאים לעמוד "הקמצן – דף תרגול" באתר. יצרה: רוית ראש בן ישי

הקמצן – דף תרגול – דף התלמיד/ה

מסלול: רגיל

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

חלק א׳ – הבנת המחזה

סמנו את התשובה הנכונה, קבעו נכון/לא נכון והשלימו.

1. מה הנימוק שהרפגון חוזר עליו שוב ושוב?

א "בלי נדוניה!" ב "אני אוהב אותה!" ג "הכסף שלי!" ד "לאכול כדי לחיות!"

2. מי הוא באמת המלווה בריבית שקלאנט מנסה ללוות ממנו?

א אנסלם ב הרפגון, אביו ג ואלר ד פרוסין

3. מה התפקידים של ז׳אק בבית הרפגון?

א שומר ונהג ב טבח ועגלון ג מורה ושף ד גנן ושומר

4. מי גונב את תיבת הכסף מן הגן?

א ז׳אק ב ואלר ג לה פלש, משרתו של קלאנט ד אנסלם

5. הרפגון רוצה לשאת לאישה את מריאן, הנערה שבנו אוהב. ◯ **נכון** ◯ **לא נכון**

6. בסוף המחזה הרפגון נעשה נדיב ומשלם על שתי החתונות. ◯ **נכון** ◯ **לא נכון**

7. ואלר נכנס לבית הרפגון כמנהל משק הבית כדי להיות קרוב לאליז. ◯ **נכון** ◯ **לא נכון**

8. בסוף המחזה מתגלה שאנסלם הוא _____ האבוד של ואלר ומריאן.

חלק ב׳ – דמויות, עלילה ואמצעים קומיים

התאימו, סדרו ומיינו לפי ההוראה.

9. התאימו בין הדמות לבין מי שהיא אוהבת או מה שהיא רוצה.

#		האות שלי		התאמה
1	אליז	___	א	רוצה לקבל כסף מהרפגון
2	קלאנט	___	ב	אוהב את מריאן

#		האות שלי		התאמה
3	הרפגון	____	ג	אוהבת את ואלר
4	פרוסין	____	ד	מוכן לשאת את אליז "בלי נדוניה"
5	אנסלם	____	ה	אוהב את תיבת הכסף מעל הכול

10. סדרו את אירועי המחזה לפי הסדר (1–5).

	שלב	מספר בסדר (1, 2, 3...)
א	היכרות עם הרפגון הקמצן ועם האהבות הסודיות של ילדיו	
ב	אנסלם מתגלה כאביהם של ואלר ומריאן ושתי החתונות נקבעות	
ג	לה פלש גונב את התיבה, והרפגון משתגע וחושד בכולם	
ד	קלאנט מגלה שאביו הוא המלווה בריבית	
ה	אי־הבנה: הרפגון מדבר על התיבה, וואלר מדבר על אליז	

11. מיינו כל רגע במחזה לאמצעי הקומי שהוא מדגים.

מחסן מילים:

"בלי נדוניה!" שוב ושוב

הבן מגלה שאביו הקמצן הוא המלווה הנצלן

"אני מת, אני קבור!" על אובדן הכסף

הרפגון תופס את זרועו שלו כאילו היא של הגנב

הרפגון מדבר על התיבה, וואלר בטוח שמדובר באליז

"לחיות כדי לאכול" במקום "לאכול כדי לחיות"

חזרה	הגזמה	אי־הבנה	היפוך

12. מדוע הרפגון הוא דמות שטוחה וסטטית (דמות טיפוסית)? הביאו פרט אחד מהסוף.

חלק ג׳ – פרשנות וכתיבה

ענו במשפטים מלאים, ובססו כל טענה בפרט מן המחזה.

13. על מה צוחק המחזה? הסבירו מהי הסאטירה ב"הקמצן" בעזרת דוגמה אחת.

14. בחרו בסצנת אי־ההבנה (התיבה מול אליז). הסבירו למה הקהל צוחק בה.

15. כתבו סצנה קומית קצרה (7–9 שורות) שבה הרפגון מנסה לחסוך בהכנת הסעודה לכבוד מריאן, וז׳אק מתווכח איתו. שלבו לפחות שני אמצעים קומיים (חזרה, הגזמה, אי־הבנה או היפוך) וסמנו אותם.

כרטיס יציאה

1. מהי דמות טיפוסית? תנו דוגמה מן המחזה.

2. איזה אמצעי קומי הכי הצחיק אתכם, ולמה?

3. היום הבנתי ש...